

Конвенција UNECE-а о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту, позната као

Еспо Конвенција

Одабрани елементи у сликама

Organization for Security and
Co-operation in Europe

UNITED NATIONS
ECONOMIC COMMISSION
FOR EUROPE

Ставови изнети у овом документу припадају ауторима и не одражавају нужно ставове ОЕБС-а и UNECE-а. Представљање материјала у овој публикацији је поједностављено и веома селективно и ни на који начин не замењује текстове Конвенције, Протокола или било које званичне документе са упутствима.

Припремила мрежа Zoi Environment Network уз доприносе ОЕБС-а и Секретаријата Еспо конвенције UNECE-а.

Концепт: Виктор Новиков

Илустрација: Руслан Валитов

Дизајн: Јарослав Тартиков

Садржај

Еспо конвенција UNECE-а и Протокол о стратешкој процени утицаја на животну средину	5
Еспо конвенција UNECE-а успоставља јасну процедуру за процену утицаја на животну средину (EIA) у прекограничном контексту	6
Конвенција се примењује када су опције још увек отворене за расправу... ..	7
У случају изостанка обавештења... ..	8
Неки методи за дисеминацију информација о пројекту и консултације са властима и јавношћу погођене стране	9
Основни принципи	10
Одабране активности које подлежу конвенцији	12
Одабрани утицаји на животну средину и фактори који се разматрају у оквиру EIA	15
Конвенција обезбеђује разматрање алтернатива и избор најпогоднијих мера ублажавања	16
Облици и формати сарадње	18
Посебне ситуације: Комитет за спровођење и решавање спорова	19
Пример добре праксе	20
Планови, програми и стратешки документи који захтевају стратешку процену утицаја на животну средину	22
Неки примери стратешких разматрања утицаја на животну средину	23
Структура и функционисање Еспо конвенције UNECE-а	24
Синергије између Еспо конвенције UNECE-а и других конвенција и циљева	25
Додатне информације и водичи	27

У блиској сарадњи са UNECE-ом, ОЕБС подржава спровођење Конвенције UNECE-а о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту (Еспо конвенција), посебно кроз заједничке активности јачања капацитета у Централној Азији.

Поводом обележавања 30. годишњице усвајања Конвенције, ова публикација има за циљ да илуструје дух Конвенције и њену улогу у заштити животне средине и унапређивању међународне сарадње.

Еспо конвенција UNECE-а
на путу ка глобалној примени

Протокол о стратешкој процени утицаја на животну средину (SEA)
глобална примена

УСВОЈЕНА

Еспо (Финска) **1991.** године
На снази од **1997.** године

Кијев (Украјина) **2003.** године
На снази од **2010.** године

БРОЈ ПОТПИСНИЦА УГОВОРА ДО МАРТА 2021. ГОДИНЕ

45 потписница уговора, укључујући Европску унију

33 стране, укључујући Европску унију

ОБЛАСТ ПРИМЕНЕ:

планиране приватне и јавне активности које могу
имати значајне негативне утицаје на животну
средину

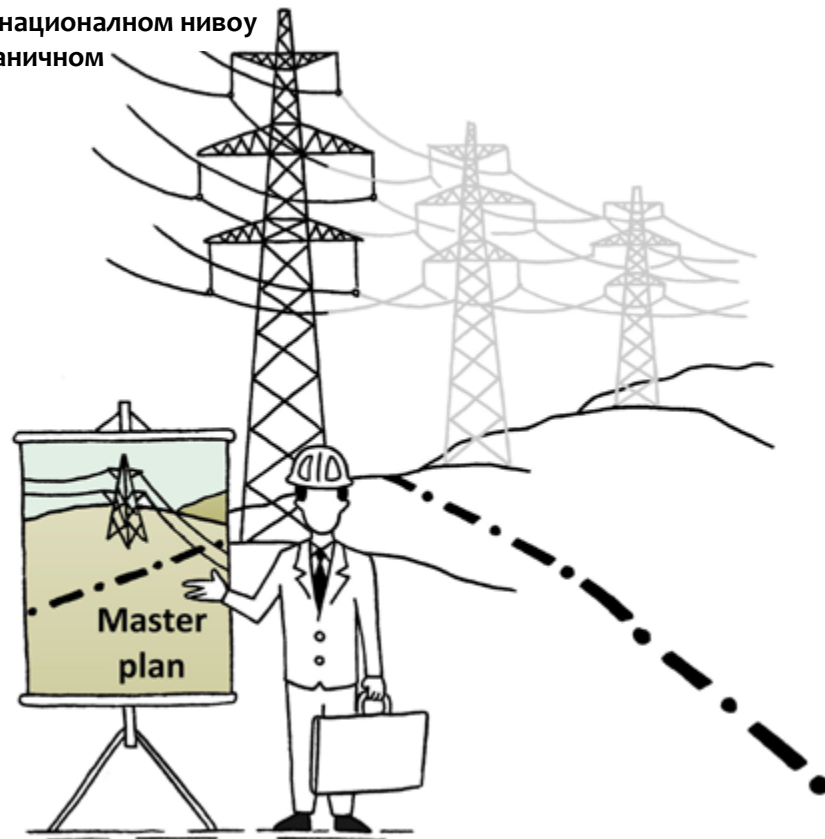
Владини планови, програми, политике и законодавни акти који могу имати
значајне утицаје на животну средину, укључујући утицаје на здравље;
утврђивања оквира за давање сагласности за реализацију развојних
пројеката

примена на националном нивоу
и у прекограничном
контексту

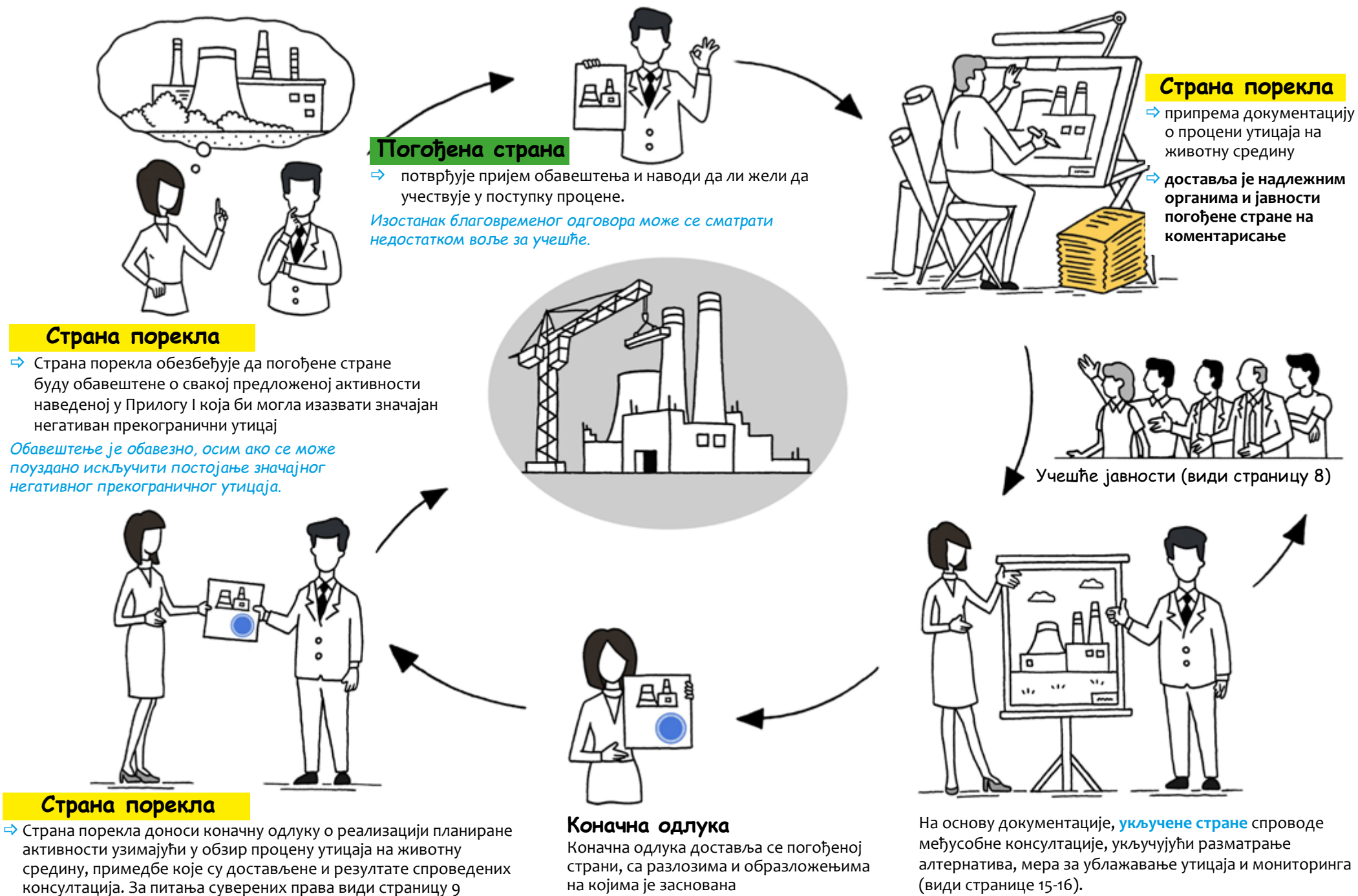
у прекограничном
контексту

ЦИЉ

спречити, смањити и
ублажити све значајне
негативне утицаје
интегрисањем разматрања
животне средине у
економски развој

Еспо конвенција UNECE--а успоставља јасан поступак за процену утицаја на животну средину у прекограничном контексту

Конвенција се примењује када су опције још увек отворене за разматрање...

Страна порекла

Погођена страна

Након што је одлука донета, страна порекла

доставља погођеној страни

- ⇒ коначну одлуку о предложеној активности
- ⇒ разлоге и разматрања на којима се одлука заснива
- ⇒ појашњење због чега су поједини коментари одбијени

Страна порекла и погођена страна заједнички су одговорне да

обезбеде да јавност погођене стране има једнаке могућности за учешће као јавност стране порекла

У случају изостанка обавештења...

Потенцијално погођена страна

Када једна страна сматра да би могла бити погођена, а обавештење је изостало, потребно је да...

...се обрати страни порекла чим сазна за активност са потенцијалним утицајем и затражи информације о тој активности

Захтев

Страна порекла

Аргументација

Након пријема информација, погођена страна треба да достави образложено мишљење о разлозима због којих сматра да се не може искључити значајан негативан утицај на њеној територији

Погођена страна

Обавеза

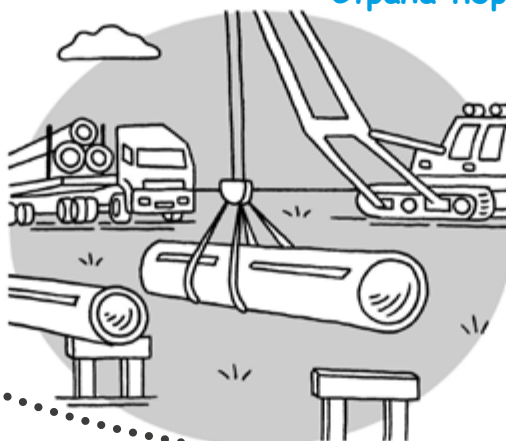
Обезбедити информације довољне за вођење консултација и, ако је доступна, документацију о процени утицаја на животну средину (EIA)

Страна порекла

Држава порекла која није страна потписница Еспо конвенције

Добра воља и међународна добра пракса

Инвеститори треба да буду опрезни при улагању средстава док се не разјасне потенцијални прекогранични утицаји и да захтевају спровођење прекограничне процене утицаја на животну средину (EIA)

Иако се Еспо конвенција формално не примењује на државе које нису стране потписнице, у интересу је тих држава, као и инвеститора, да покажу **добру вољу** и, уколико се то затражи, **размене информације**

Неки методи за ширење информација о пројекту и консултације са органима власти и јавношћу погођене стране

Ширење информација са јавношћу

чланак у билтену

билборди

Погођене стране могу сазнати за нове пројекте у државама порекла путем

Званично обавештавање

Директно достављање информација путем е-поште с једне контакт тачке на другу

Методи учешћа јавности

Подношење писаних коментара и примедби

Информације добијене од јавности у државама порекла

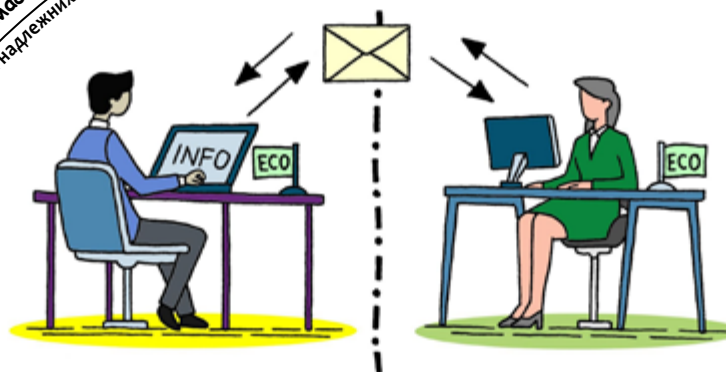
У случају недостатка информација, јавност може затражити информације од надлежних органа погођене стране или стране порекла

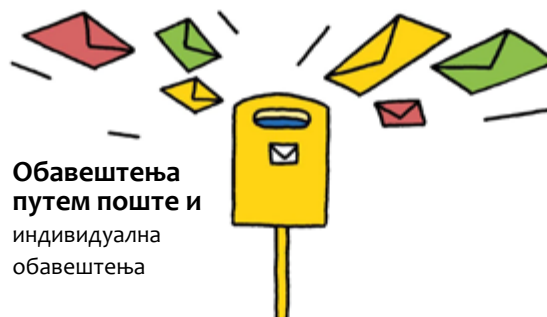
Јавна обавештења у масовним медијима (радио, телевизија, новине)

прођење масовних медија од стране надлежних органа и дипломата

Интернет странице пројекта

Обавештења путем поште и индивидуална обавештења

Јавне расправе

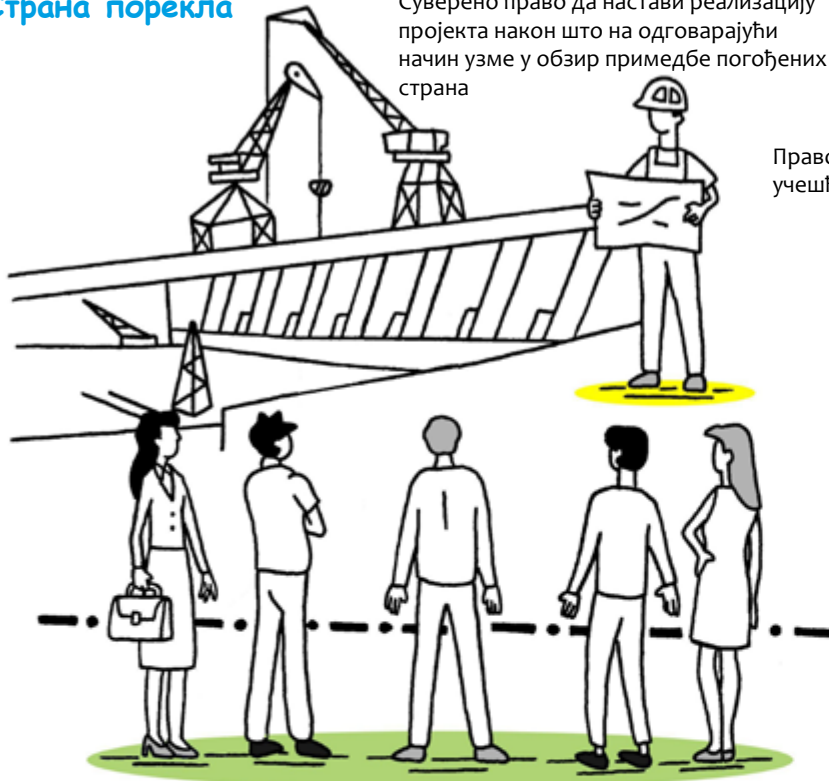
Примена одредби Архуске конвенције

Основна начела

Страна порекла

Суверено право да настави реализацију пројекта након што на одговарајући начин узме у обзир примедбе погођених страна

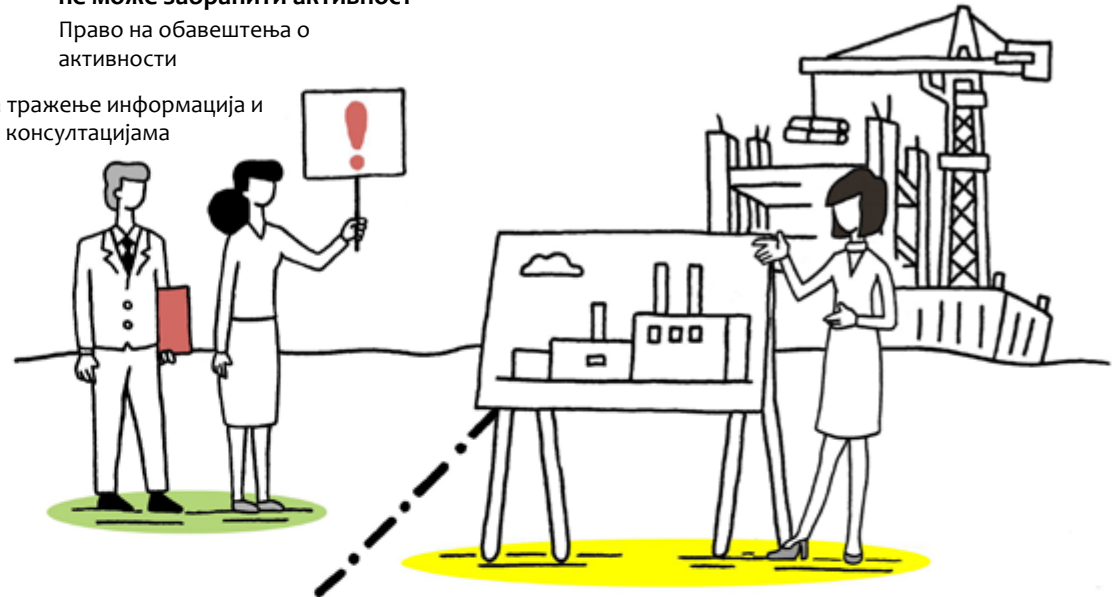

Право на тражење информација и учешће у консултацијама

Погођена страна

не може забранити активност

Право на обавештења о активности

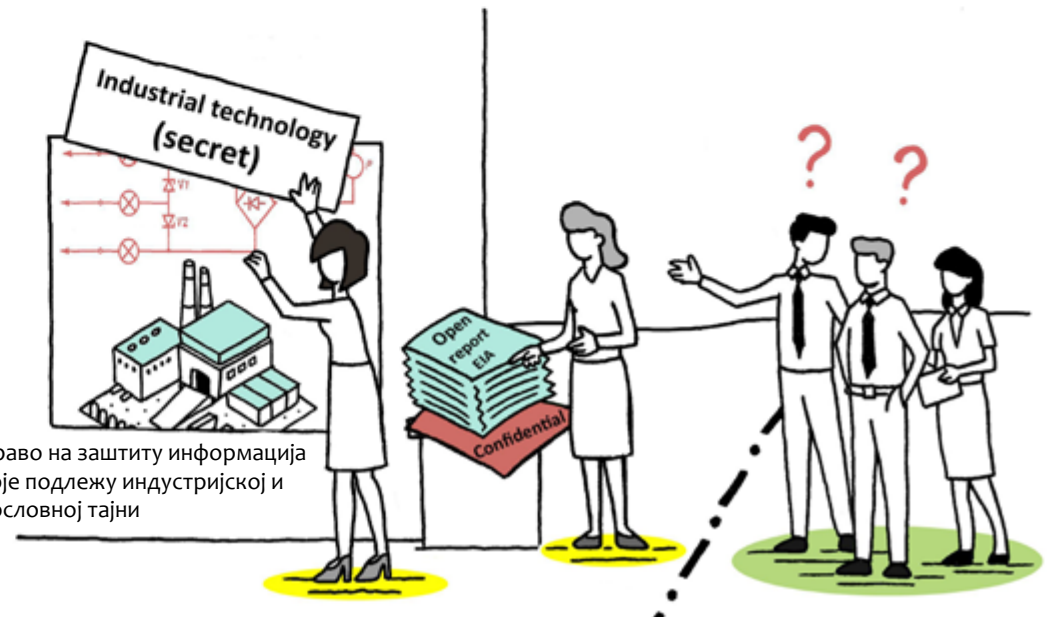

Обе стране

Право на дијалог, учешће и постизање сагласности, укључујући разматрање алтернатива и мера ублажавања

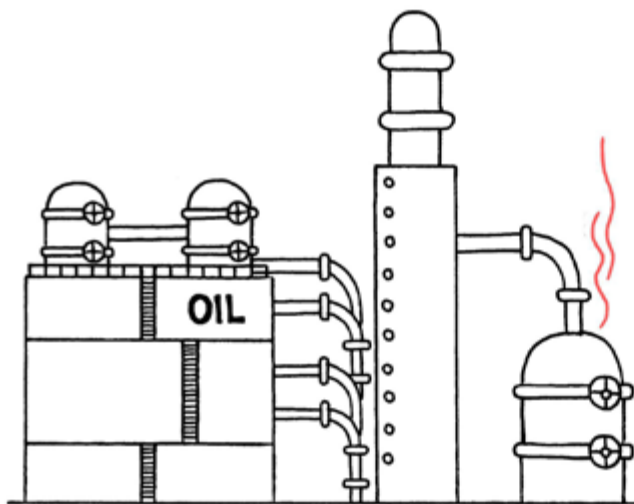

Право на заштиту информација које подлежу индустријској и пословној тајни

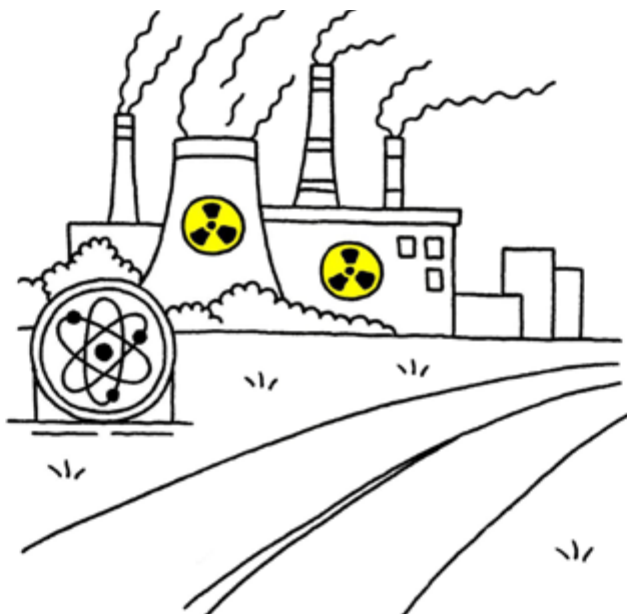

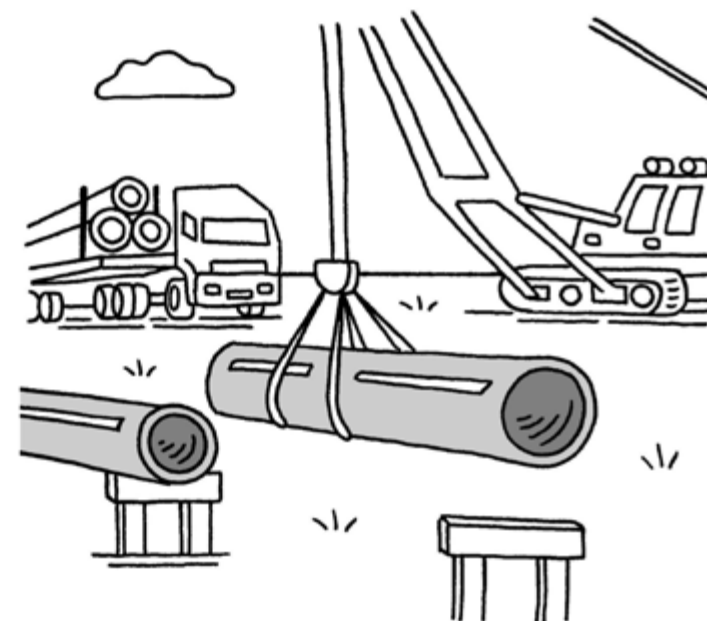
Одабране активности које подлежу Конвенцији
ако се не може искључити значајан негативан прекогранични утицај

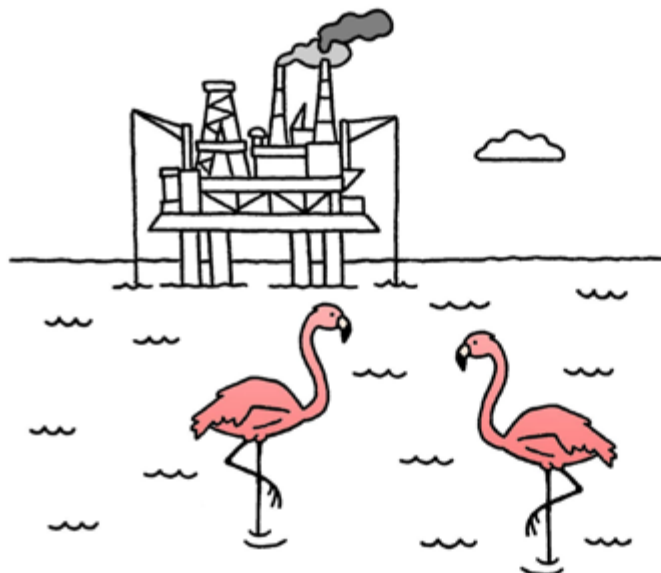
Рафинерије сирове нафте и постројења за
гасификацију и ликвифакцију угља или
битуминозних шкриљаца

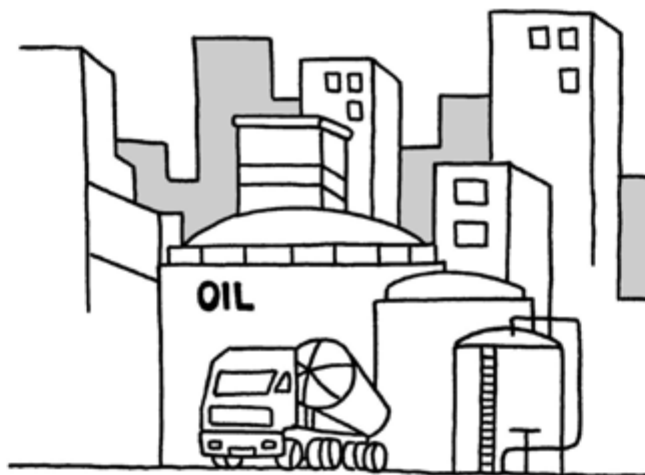
Термоелектране или нуклеарне
електране

Нафтоводи, гасоводи и хемијски
цевоводи великог пречника

Офшор производња
угљеводоника

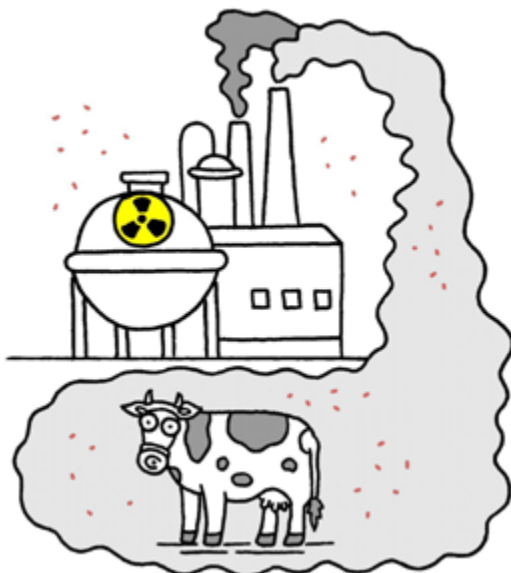

Велика складишта за нафту,
петрохемијски или хемијски производи

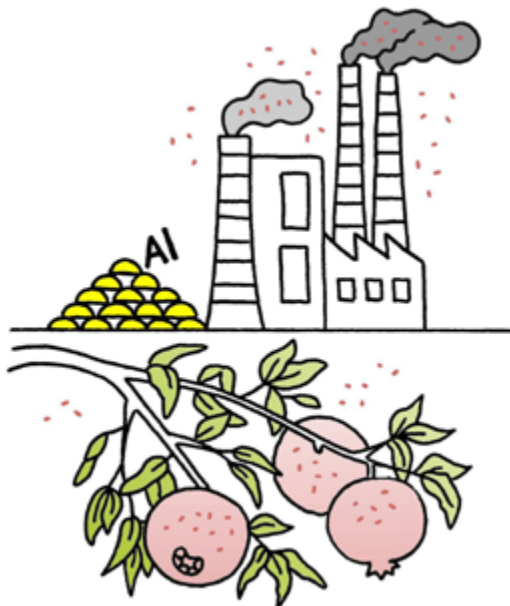

Остале активности – консултовати члан
2.5 Конвенције и Прилог 3

Одабране активности које подлежу Конвенцији
ако се не може искључити значајан негативан прекогранични утицај

Постројења намењена производњи или обogaћивању нуклеарних горива, или за складиштење, одлагање и прераду радиоактивног отпада

Велика постројења за почетну прераду ливеног гвожђа и челика и за производњу неметала

Постројења за експлоатацију азбеста и за прераду и трансформацију азбеста и производа који садрже азбест

Интегрисана хемијска постројења

Производња пулпе и папира

Постројења за одлагање отпада, укључујући спаљивање, третман или депоновање токсичног отпада

Одабране активности које подлежу Конвенцији
ако се не може искључити значајан негативан прекогранични утицај

Изградња аутопутева, брзих саобраћајница
и аеродрома

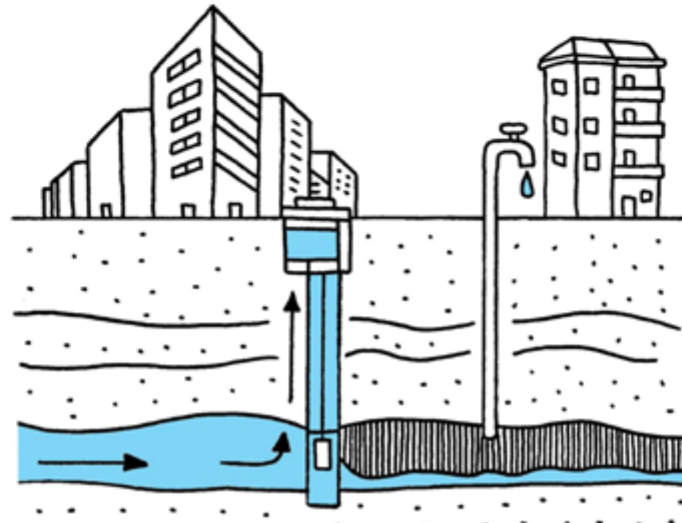
Трговачке луке и унутрашњи
пловни путеви

Велике рударске активности, експлоатација и
прерада руде метала или угља на лицу места

Велике бране и акумулације

Експлоатација подземних вода

Крчење великих површина шума

Неколико примера утицаја на животну средину и фактора који се разматрају у проценама утицаја на животну средину

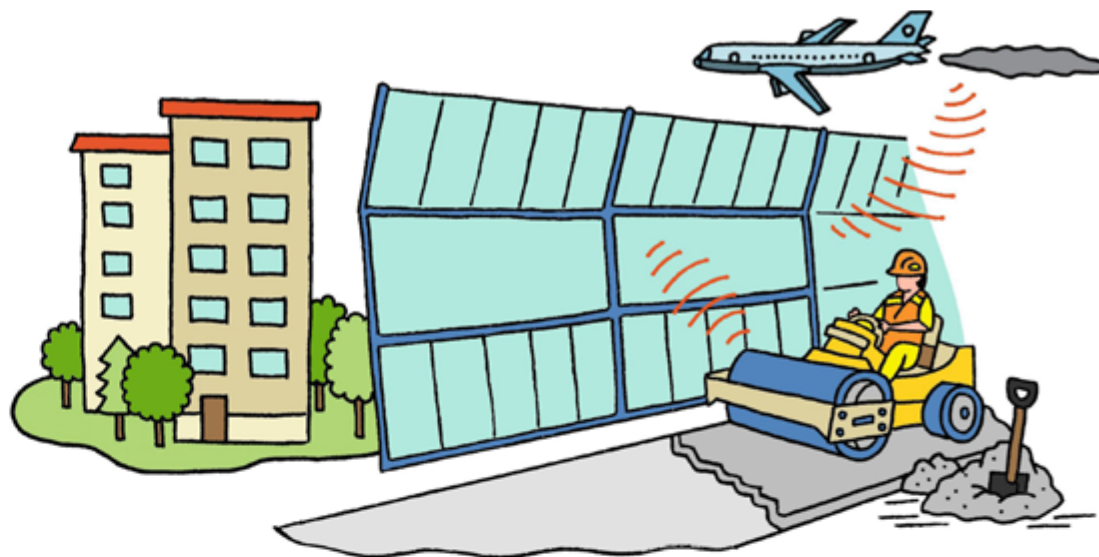

Конвенција обезбеђује разматрање алтернатива и избор најпогоднијих мера ублажавања

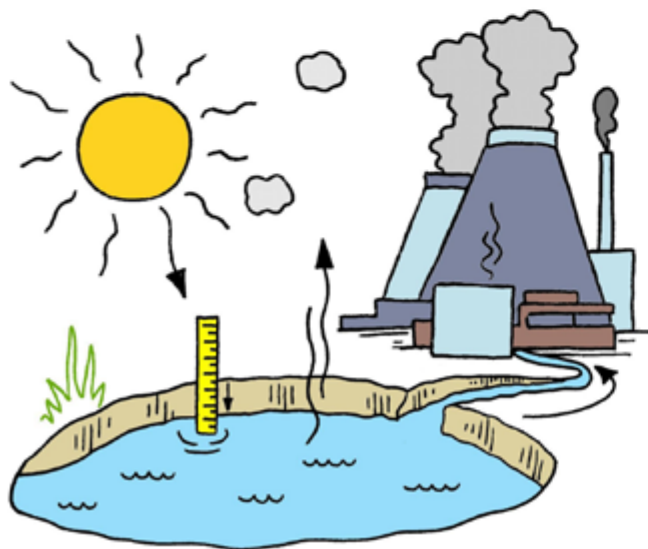
Алтернативна решења за смањење утицаја пројекта на животну средину

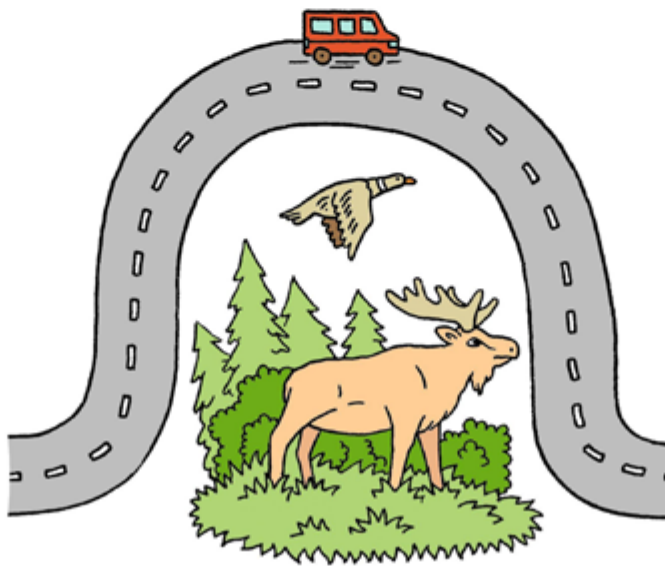
Нулта алтернатива (одустајање од идеје о пројекту)

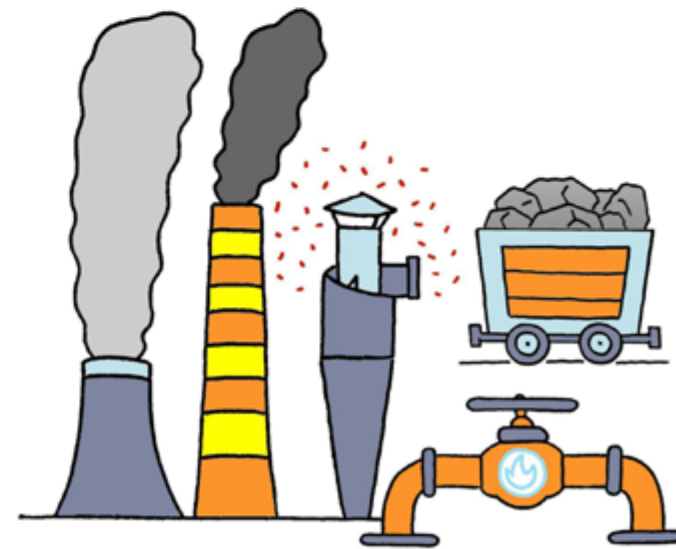
Алтернативи материјали за путеве, мере за смањење буке

Разматрање вероватног утицаја на климатске промене

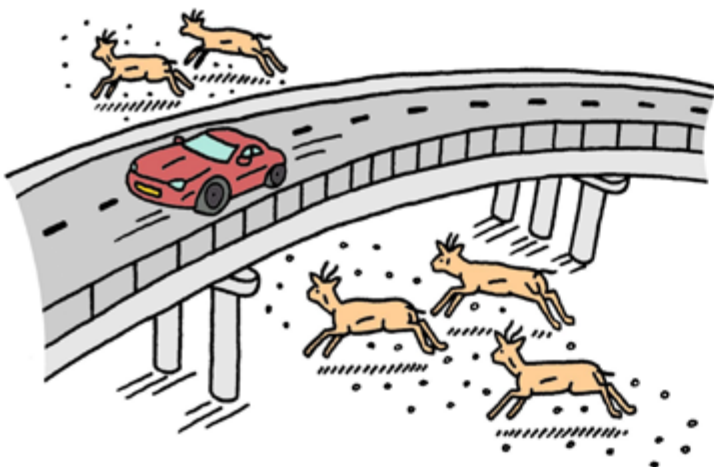
Решења за заштићена подручја и кључне области биодиверзитета

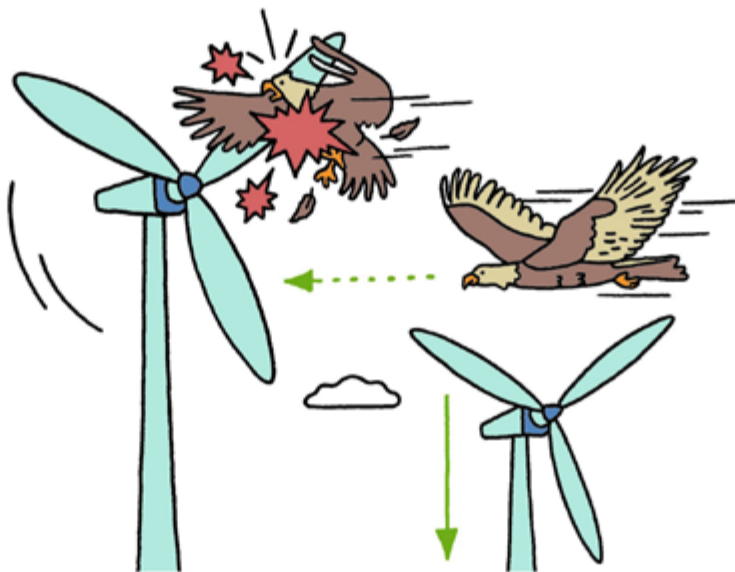
Прелазак на друга горива, контрола емисија

Конвенција обезбеђује разматрање алтернатива и избор најпогоднијих мера ублажавања

Алтернативна решења за смањење утицаја пројекта на животну средину

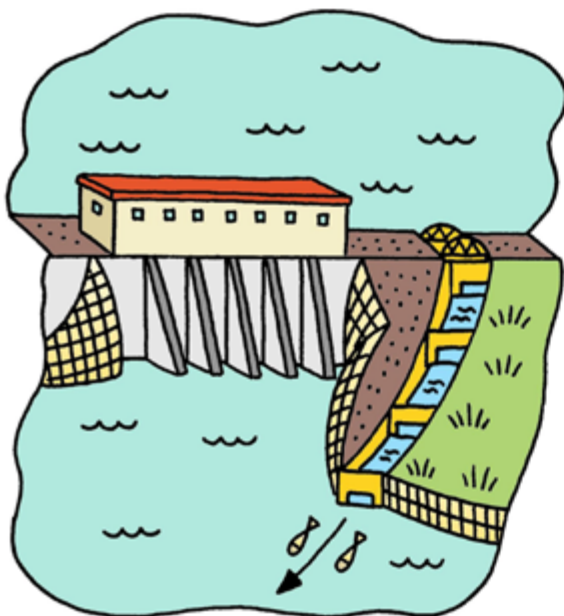
Решења за врсте сисара који мигрирају

Решења за угрожене птице и птице селице

Локационо решење

Решења за миграторне рибе

Превенција загађења

Припремљеност на несреће и системи упозоравања

Начини и облици сарадње

Билатерални споразуми за спровођење Конвенције:

одређивање језика, рокови за одговор на обавештење, рокови и услови за учешће јавности, поступање са активностима које нису наведене у Прилогу I, критеријуми за утврђивање значајности

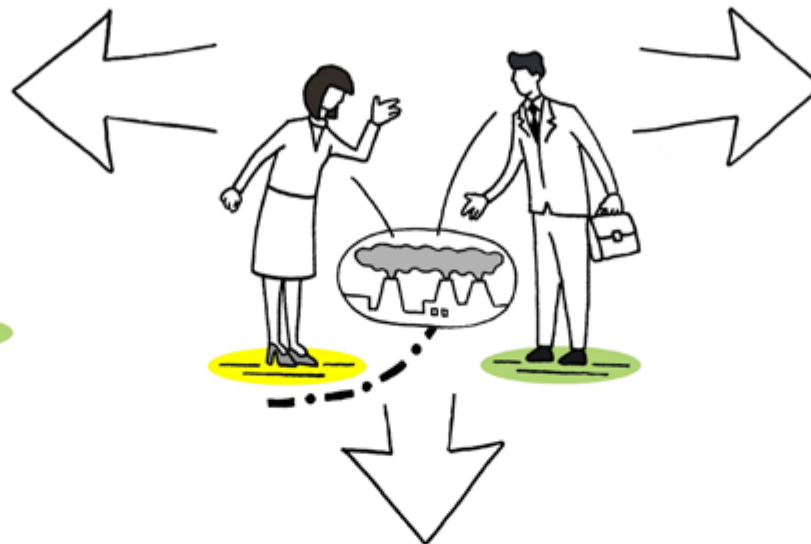

Посебне ситуације, Комитет за спровођење и решавање спорова

Решења договорена уз обострану сагласност и дијалог

Комплексни међународни случајеви

Комитет за спровођење

Арбитража
(Прилог 7)

Одабир локације нуклеарних електрана, продужење радног века и процена ризика од несрећа

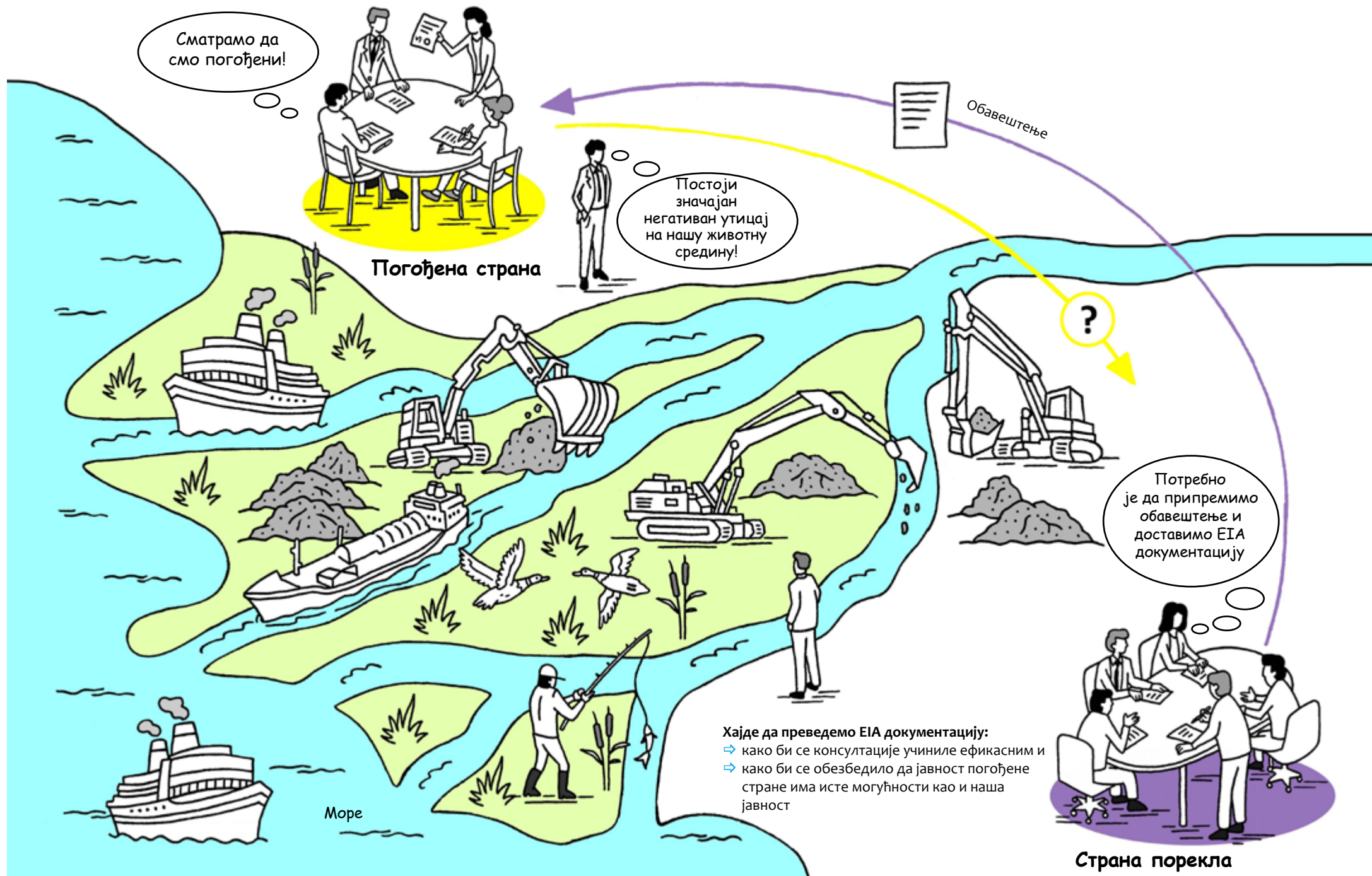

Међународни суд правде

Пример добре праксе

Велики делови реке и ушћа од виталног значаја за економске активности и очување биодиверзитета

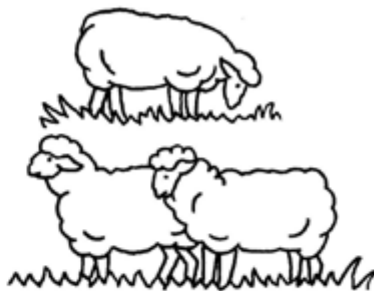

Планови, програми и стратешка документација за које је потребна стратешка процена утицаја на животну средину

(Примењује се Протокол о SEA)

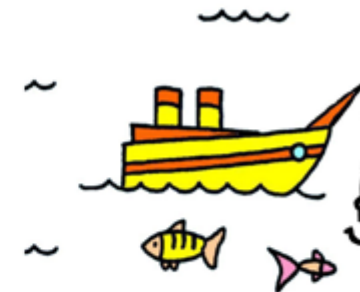
Просторно планирање

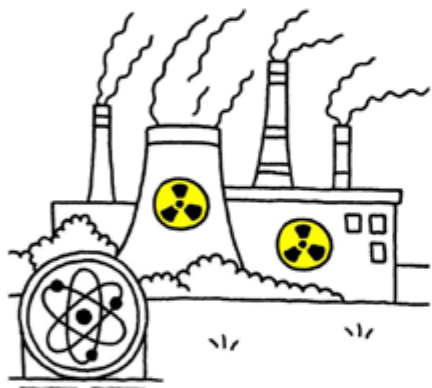
Пољопривреда

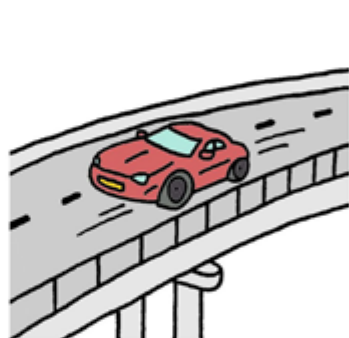
Шумарство

Рибарство

Енергетика

Транспорт

Индустрија, укључујући
рударство

Туризам

Регионални развој

Управљање водама

Телекомуникације

Управљање отпадом

Коришћење земљишта

Неколико примера стратешких разматрања у области заштите животне средине

Протокол о SEA

Приликом разматрања питања нуклеарних електрана, државе могу донети одлуку о стратегији продужења њиховог радног века или преласку на обновљиве изворе енергије

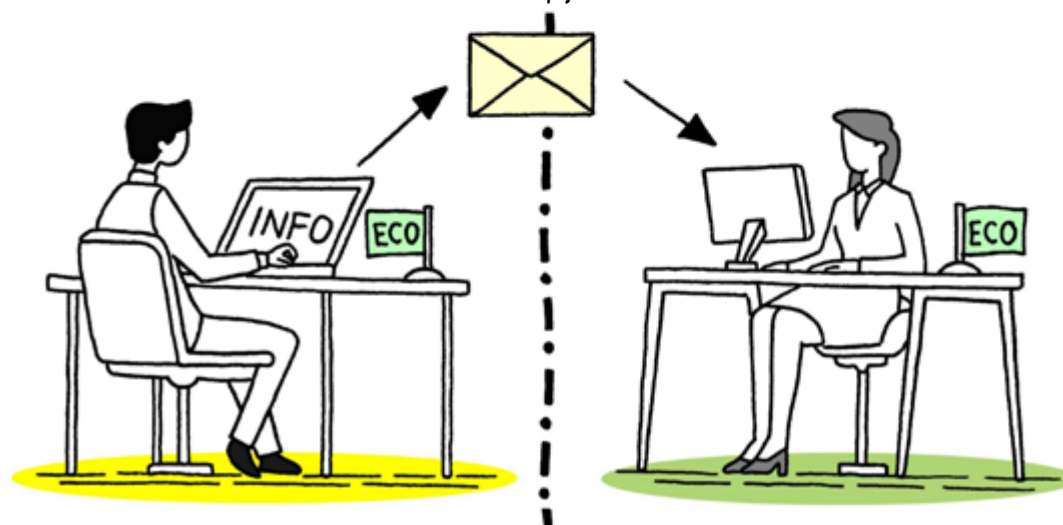
Приликом разматрања проширења енергетских капацитета, државе могу одлучити да улажу у једну велику електрану или неколико мањих, или да истраже могућности прекограничне трговине енергијом и размену опција

Консултације са јавношћу о стратешким одлукама и њиховим утицајима на животну средину

Прекограничне консултације се спроводе уколико постоји могућност да планови имају прекограничне импликације

Структура и функционисање Еспо конвенције UNECE-а и Протокола о SEA

Секретаријат

са седиштем у Женеви,
администрира оба уговора;
пружа подршку састанцима
Страна потписница и
другим телима; подржава
спровођење радног плана

Привремене и ad hoc радне групе

могу се
формирати
ради израде
специфичних
смерница и
водича

Комитет за спровођење

надзире
усклађеност
Страна са
обавезама из
уговора како
би им помогао
да у потпуности
испуне своје
обавезе

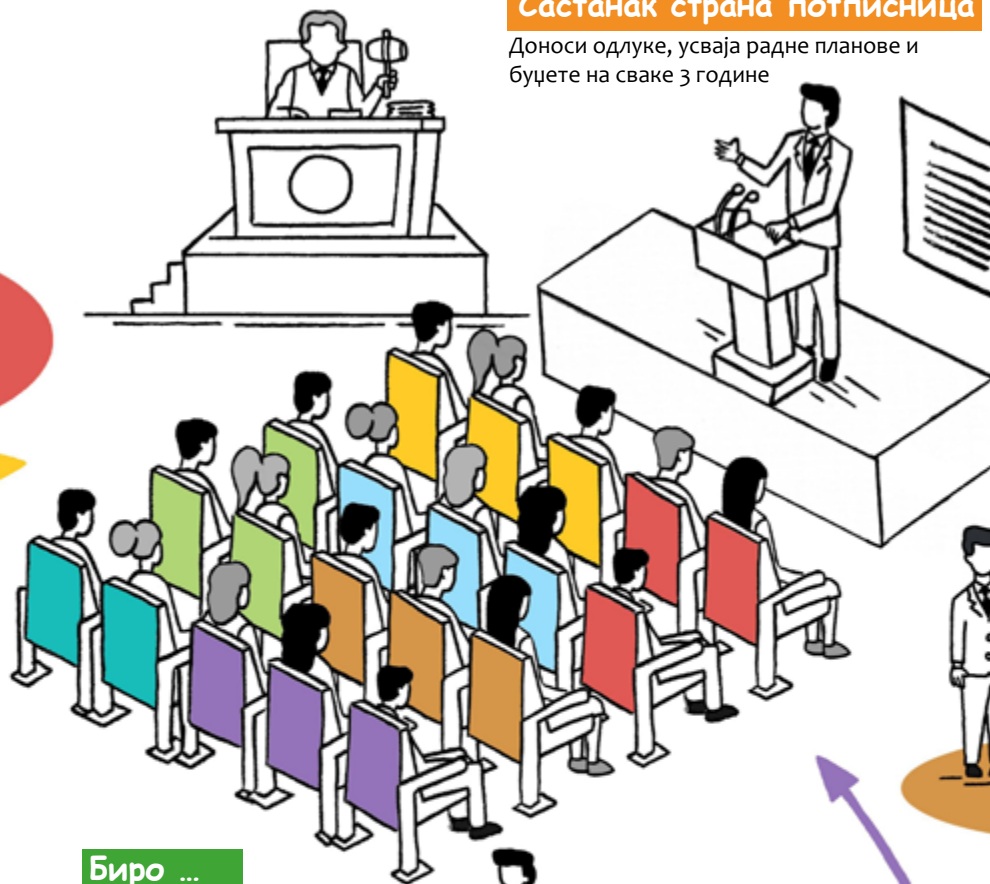
Биро ...

саветодавно тело
које прегледа и
пружа смернице
за спровођење
радног плана,
буџетска питања
и припрему
Састанка страна
уговорница

Састанак страна потписница

Доноси одлуке, усваја радне планове и
буџете на сваке 3 године

Истражна комисија

може се формирати на
захтев заинтересоване
стране у складу са
Прилогом IV, уколико су
испуњени услови из члана
3.7 (видети страницу 7).
Комисија испитује да ли
је вероватан значајан
негативан прекогранични
утицај одређене
активности.

Састоји се од три
техничка експерта: од
једног представника
сваке заинтересоване
стране и једног
независног експерта.

Радна група за EIA и SEA

помоћно тело Састанка Страна уговорница које помаже у спровођењу
Конвенције и Протокола, као и у управљању радним планом; састаје се
једном годишње.

Синергије између Еспо конвенције UNECE-а и других конвенција и циљева

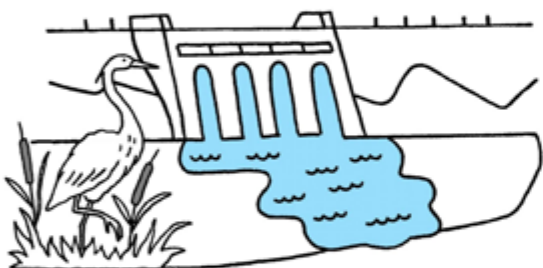
Конвенција о биолошкој разноврсности (CBD) и Конвенција о миграторним врстама (CMS):

за EIA мора се узети у обзир сваки неповратан утицај на биодиверзитет и фрагментацију станишта

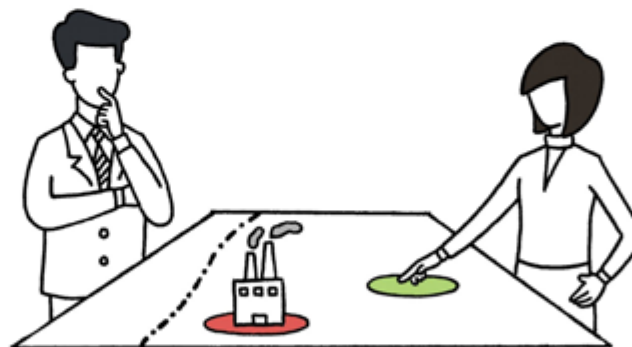
Конвенција UNECE-а (Архус)

о приступу информацијама, учешћу јавности у доношењу одлука и приступу правди у питањима животне средине

Конвенција о води и Рамсарска конвенција:

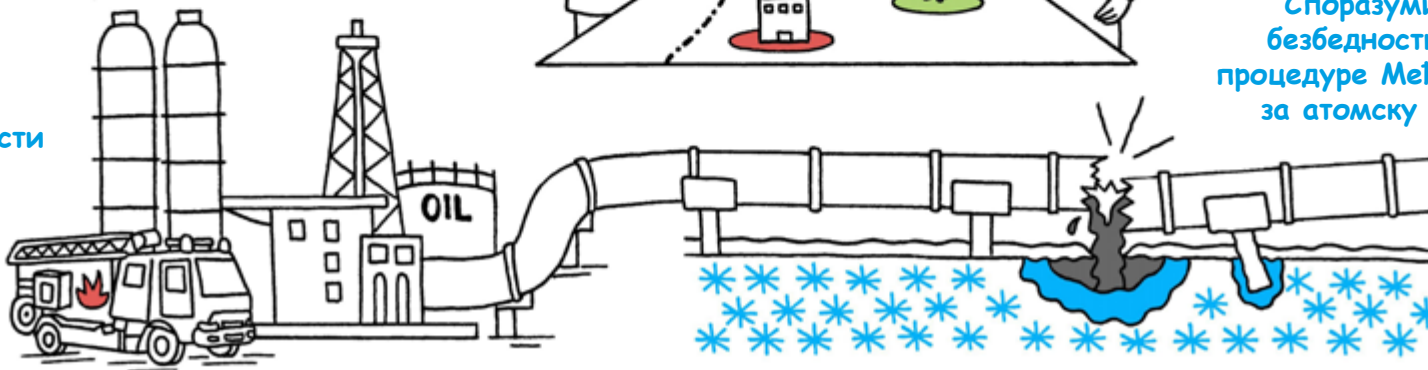
рационално коришћење вода и заштита мочвара, такође захтевају спровођење EIA

Споразуми о нуклеарној безбедности, регулативе и процедуре Међународне агенције за атомску енергију (ИАЕА)

Конвенција о индустријској безбедности (TEIA):

спремност на несреће и смањење ризика морају се узети у обзир у проценама утицаја на животну средину

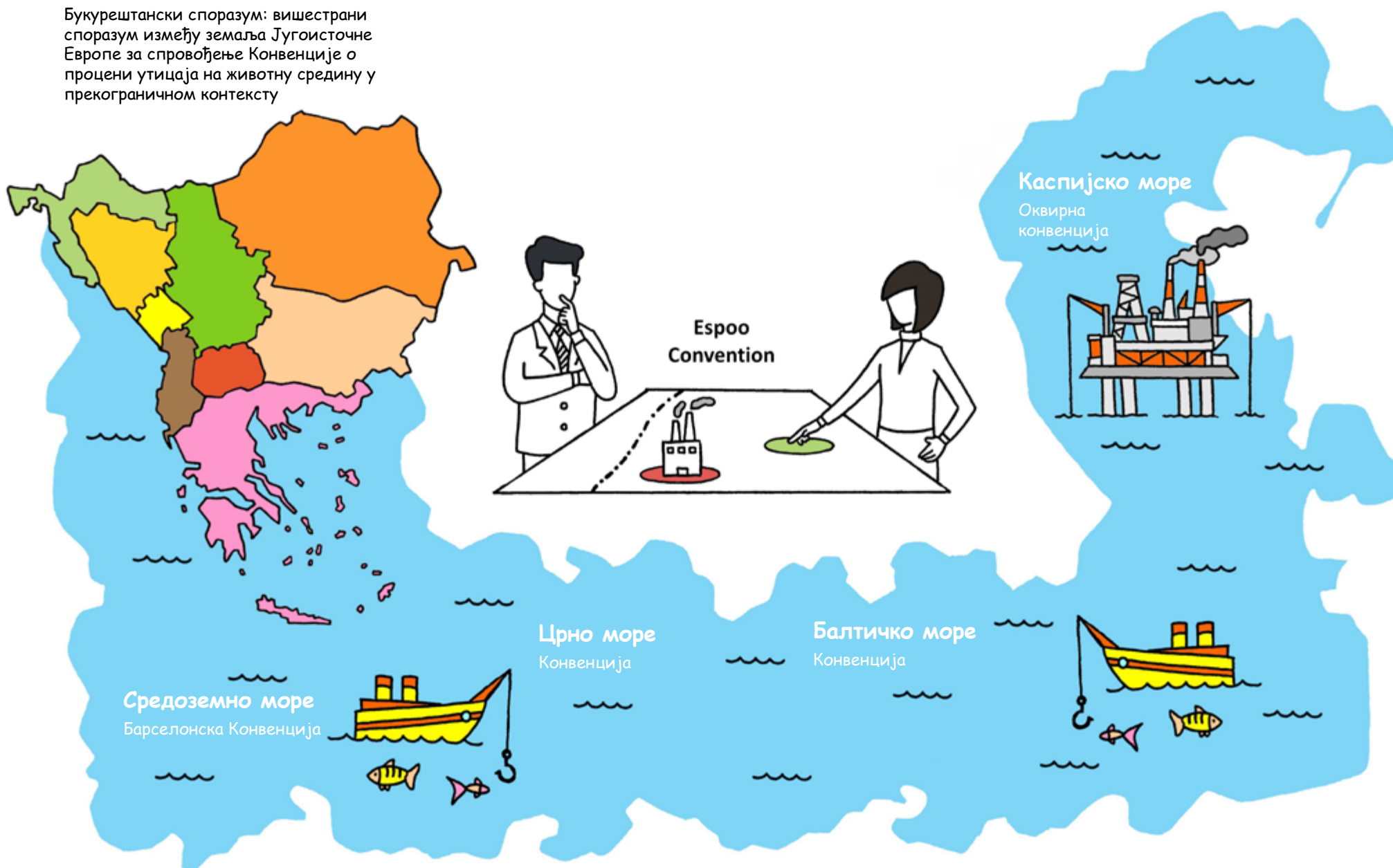

Конвенција о климатским променама (UNFCCC) и Париски споразум:

климатска отпорност планираних пројеката у осетљивим подручјима, допринос смањењу емисија гасова са ефектом стаклене баште, које треба узети у обзир у EIA

Синергије између Еспо конвенције UNECE-а и других конвенција и циљева

Букурештански споразум: вишестрани споразум између земаља Југоисточне Европе за спровођење Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту

Додатне информације и водичи доступни на:
<http://www.unece.org/publications/environmental-assessment>

Текст Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту
http://www.unece.org/env/eia/about/eia_text.html

Текст Протокола о стратешкој процени утицаја на животну средину уз Конвенцију о процени утицаја на животну средину
http://www.unece.org/env/eia/about/sea_text.html

Смернице за обавештавање према Еспо конвенцији
<http://www.unece.org/index.php?id=7888>

Смернице за практичну примену Еспо конвенције
<http://www.unece.org/index.php?id=7888>

Одлуке Састанака страна потписница
<http://www.unece.org/env/eia/decisions.html>

Мишљења Комитета за спровођење
http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/meetings/2019/IS_MOP_5-7_February_2019_Geneva/Implementation_Committee_opinions_to_2010-_MOP-IS_Clean.pdf

Измењене смернице за процену утицаја на животну средину у прекограничном контексту за земље Централне Азије
<http://www.unece.org/index.php?id=52780>

Смернице о просторном планирању, одређивању локација за опасне активности и повезане аспекте безбедности
<http://www.unece.org/index.php?id=48236>

Препоруке добре праксе за примену Конвенције на нуклеарне активности
<http://www.unece.org/index.php?id=47760>

Еспо конвенција UNECE-а, Протокол о SEA и циљевима одрживог развоја
<http://www.unece.org/index.php?id=45871>

Протокол о стратешкој процени утицаја на животну средину: чињенице и користи
<http://www.unece.org/index.php?id=42853>

Препоруке добре праксе о учешћу јавности у Стратешкој процени утицаја на животну средину
<http://www.unece.org/index.php?id=42234>

